

Opomín kmetovavcam

zavoljo ogeršice v ajdi.

Letas se zavoljo velike suše po ajdovi setvi večidel po vsih njivah silno veliko divje ogeršice (wilder Reps) najde; nektare ajde so skoraj vse rumene od ogeršičniga cvetja. Naj tedej kmetovavci létas nikar ne zamudé práv skerbno iz omlatene ajde ogeršičniga semena izrétati, de se drugo léto ne bo spet v ajdo zatrosilo. To ne prizadene veliciga truda, in je edini pomoček, ajdo očistiti.

Takó pridobljeno ogeršično seme se da tudi prodati, in Ljubljanska oljofabrika nam je dala na znanje, de tudi ona kupuje mernik lepo očisene divje ogeršice po 1 gold. in 40 kraje. Kdor je bo imel kaj na prodaj, naj jo prinése v Ljubljano v hišo Nr. 2 na velki terg, zraven hiše mestne gosposke.

Odbor krajske kmetijske družbo v Ljubljani.

Jurče razlaga svojimu strícu
cesarski patent od 4. sušca zastran desetíne,
tlake in družih dávšin.

Dvanajsto pismo.

Ljubi stric!

20. paragraf zapové, kam in kakó se imajo plačila za vzdignjeno desetíno, tlako i. t. d. odrajtati — namreč v cesarske kase, ki se bojo za tó na znanje dale, in sicer v kvaternih brištih; gruntne gospóske pa imajo te denarje, ki se jim za vzdignjeno desetíno, tlako i. t. d. plačajo, iz imenovanih kas v pol létnih brištih, tode vselej za pretečeno pol léto, potegovati. — To je práv pametno, de imajo kmetje svoje plačilo v cesarsko kaso odrajtati, de ne bo nobeden mógel misliti, če bi se denarji grajšinam odrajtovali, de se kaka zvijača v eni ali drugi reči godí. Na to vižo nimata kmet in gruntna gosposka nič več med sabo opraviti, in vse zopernosti in prepíri so pri kraji.

21. paragraf ukaže, de, ravno takó, kakor se pobirajo cesarski davki (franki), se bojo pobirale tudi te plačila; če bi ne hotel kdo teh plačil odrajtati, se bojo tudi ravno takó izterjale, kakor cesarski davki. Takimu, ki bi se plačati ustavljal, se bo sekucija poslala, ali pa ga bojo na kant djali.

22. paragraf govóri od tega, kakó se ima tista šuma, ktero ima gruntna gosposka za zgubljeno desetíno, tlako i. t. d. terjati, na posestvo poprejšnjiga vtabulirati, dokler ni poplačana. Sploh za postavo veljá, de, če se vsakolétno plačilo, ktero ima podložnik po odločeni tarifi odrajtati, na dvajseterno šumo kakor kapital porajta, se potem ta šuma, kakor dolg, na oprostenim ali sfrajanim gruntu pred vse vtabulirane dolgé vtabulira in pravíco cesarskih davkov vživa. Posebne postave bojo to reč natanjko določile. Za vse opravke tega vtabuliranja v gruntne bukve ne gré nobenimu nič plačati.

Ta paragraf, Vam hočem ljubi stric! enmalo bolj na tanjko razjasniti. Postavimo, de ima en kmet po komisijski razsodbi vsako léto 12 gold. za odškodovanje grajšini plačati. Ta šuma se mora na grunt kmeta vtabulirati (zažihirati). To se pa ne more drugač zgoditi, kakor de se cela tista šuma ali kapital na grunt vtabulira, od ktere za eno léto 12 gold. obresti ali čimža pade. Postavimo, de se od 100 goldinarjev 5 gold. čimža na léto plača, tedej se prerajta kapital, če čimže dvajsetkrat pomnožimo, kér 5 goldinarjev 20 pomnoženih, da kapital za 100 goldinarjev. Po ti rajtingi da 12 gold. čimža 240 gold. kapitala, kterise imajo v gruntne bukve na prvo versto pred vsimi družimi dolgmí vtabulirati. — Po tem izgledu se dajo vsi drugi zneski prerajtati.

Vaš zvest Jurče.

Kakó bi se dala v vsaki soseski bukvarnica napraviti?

(Dalje.)

Za omiko ljudstva skerbéti gré pred vsim tistim, ki se učeníki ljudstva imenujejo — in ti so gosp. duhovni in pa učitelji (šolmojštri); oni imajo nalogo, ljubezin ljudstva do branja zbujevati in jo zmirej bolj širiti. Pa, kakoršni so dosihmal dohodki duhovnov in učiteljev sploh bili, nihče ne more terjati, de bi oni zraven tega, de bi ljubezin do branja budili, tudi ljudstvu (knjige) bukve za branje kupevali. Kaj taciga se nikakor ne more od duhovnov in učiteljev terjati, — zaloga bukev se mora po drugi poti napraviti, in od tega naj bo tú posebno govorjenje.

Pervo vprašanje je: kakošne knjige naj bi se dajale ljudskim bukvarnicam po deželi?

Visoko učene knjige, knjige le enostransko ali v politíških, duhovskih ali posvetskih rečéh zložene ne gréjo v ljudske knjigarnice; sej bi jih tudi malo kdo porajtal. Poglavitni namén ljudske knjigarnice je podučenje, in sicer podučenje v tacih rečéh, ktere 1) pripeljejo človeka v boljši stan, de si lože vsakdanji kruh služi, 2) pa v tacih, ki razbistrijo um in omikajo in požlahtijo serce. Tú sém segajo knjige po domače pisane in lahko umljive od kmetijskih, rokodelskih in sploh obertniških reči, — zgodovina domačiga naroda in tudi ptujih ljudstev, zemljopisi, napeljevanje k omikanimu zadržanju, — povesti mnogoverstniga zapopadka za podúk pa tudi za kratki čas brez pohujšljivih kvant. Veliko téh bukev bi móгло posebno za mladost pripravnih biti, zakaj prosto ljudstvo je, kar razvitek glave vtiče, otrokam ali popolnoma ali pa saj zlo enako. S tacimi bukvami se da zde in prihodnjič nar več opraviti in doseči.

Postavimo, de imamo že take bukve — kakó naj bi se pa po deželi razposojevale? Mislimo si faro, kjer je sedež soseskiniga odbora, šola i. t. d. Soseskina knjigarnica stóji pod višjim varstvom fajmoštra ali kaplana in je spravljena v pripravi hiši. Učitelj je njeni oskerbnik, ki razposojuje bukve dvakrat v tednu — postavimo ob nedeljah in sredah. Za branje ene knjige skozi en ali dva tedna naj se odrajta pol krajcarja. Vsaki domač zamore iz bukvarnice bukve na pósodo vzeti; kteri pa ni domač, mora pa domač za-nj porok biti ali pa toliko denarja zastaviti, kolikor je knjiga vredna. Kar po ti poti v bukvarno denarnico pride, s tem naj se nove bukve omislijo. Učitelj ne bo za to opravilo nikakoršniga plačila terjal. De se bojo pa sosesčanje branja opomnili, naj ima učenik pravíco in dolžnost vsaki teden in sicer v saboto trem nar pridnišim učencam v počastenje njih pridnosti eno knjigo brati dati. De bojo otroci zbrane bukve spet nazaj odrajtali, bojo umni in pošteni starši sami skerbéti, in če so premožni, bojo radi tudi pol krajcarja za-nje v bukvarnico odrajtali.

Po ti poti scer se o prvih tednih ne bo veliko bukev bralo, ker se bojo le kaki 3 otroci z bukvami razveselili in k daljnimu branju obudili. So bile pa na pósodo dane bukve pametno izbrane in če so otrokam dopadle, bojo ti tudi svojim bratom in sestram ali svojim staršam posamesne verste iz njih brali, ki so jim nar bolj dopadle, in tako bojo tú in tam tudi pri teh vžgali ljubezin do branja.

Če se o prvem mescu le ena ali dve družini ene fare bravnici pridobite, je dobra reč že na terdim, če se gosp. fajmošter ali kaplan in pa učitelj tega majhniga truda ne vstrašijo.

Če imamo v zacetku tudi ravno malo pripravnih bukev, se bojo s skerbjó pravih rodoljubov bukvarnice